

مقالات

قرآنی و حدیثی

www.ketab.ir

سید رضا مودب

استاد دانشگاه قم

- سرشناسه : مودب، سیدرضا، ۱۳۴۰ -
- عنوان و نام پدیدآور : مقالات قرآنی و حدیثی / سیدرضا مودب.
- مشخصات نشر : قم: آیین احمد، ۱۳۹۱.
- مشخصات ظاهری : ۶۹۶ ص.
- شابک : ۱۷۰۰۰۰ ریال ۲-۶۴-۵۳۳۵-۶۰۰-۹۷۸.
- وضعیت فهرست نویسی : فیبا
- موضوع : قرآن--بررسی و شناخت -- مقاله‌ها و خطابه‌ها
- موضوع : حدیث -- نقد و تفسیر -- مقاله‌ها و خطابه‌ها
- رده بندی کنگره : ۱۳۹۱ م ۳/۳/۶۵ BP
- رده بندی دیویی : ۲۹۷/۱۵
- شماره کتابشناسی ملی : ۲۹۸۳۲۴۳

مقالات قرآنی و حدیثی

دکتر سید رضا مؤدب (استاد انشاہ قم)

ناشر: انتشارات آیین احمد علیہ السلام

چاپ: کمال الملک

نوبت چاپ: اول، زمستان ۱۳۹۱

شمارگان: هزار نسخه

قیمت: هفده هزار تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۳۳۵-۶۴-۴

همه حقوق محفوظ است

آدرس ناشر و مرکز نشر:

قم، شهرک ایثار کوچه ۱۵، پلاک ۱۵ واحد ۵ انتشارات آیین احمد علیہ السلام همراه ۰۹۱۳۲۵۲۰۲۹۳

Email: Ayynahmad@gmail.com

فهرست

مقدمه	۱۵
-------	----

پژوهشی پیرامون روایت «نزول قرآن بر هفت حرف»

نزول قرآن بر هفت حرف و آرای علمای اسلامی	۱۷
حدیث «انزل القرآن علی سبعة احرف» در منابع اهل سنت	۲۰
حدیث «انزل القرآن علی سبعة احرف» در منابع شیعه	۲۳
بررسی واژه «حرف» در لغت	۲۹
واژه حرف در قرآن	۲۹
دیدگاه عالمان مسلمان در معنی سبعة احرف و تحلیل آنها	۳۱
بررسی روایت متعلق به سبعة احرف	۴۳
جمع‌بندی	۴۴

حروف هفت گانه قرآن از نگاه امام خمینی

چکیده	۴۷
۱- مقدمه	۴۸
۲- مهمترین اقوال در هفت حرف	۴۸
۳- نظریه امام خمینی درباره هفت حرف	۴۹
نتیجه	۵۳
پی‌نوشتها	۵۴

دیدگاه راغب اصفهانی در اعجاز قرآن و نقد آن

چکیده	۵۷
۱- مقدمه	۵۸
۲- دیدگاه راغب در اعجاز قرآن	۶۰
۳- نقد دیدگاه راغب	۶۴
۴- نتیجه	۷۲

ضرورت تطبیق روایات بر یکدیگر

۷۵	چکیده
۷۶	اهمیت تطبیق روایات
۷۷	روایات تطبیق
۸۰	قلمرو تطبیق و عرضه روایات
۸۸	ضرورت نداشتن بررسی‌های سنتی روایات در مقام عرضه و تطبیق آنها بر یکدیگر
۸۹	منزلت تطبیق کنندگان حدیث
۹۰	آیا تطبیق و عرضه روایات مستلزم دور است؟
۹۲	آیا همواره زمینه تطبیق و عرضه روایات بر یکدیگر وجود دارد؟
۹۲	نمونه‌هایی از تطبیق روایات بر یکدیگر
۹۵	نتیجه
۹۷	منابع

معصومان و فهم ویژه آنان از قرآن

۹۹	چکیده
۱۰۱	اقسام معرفت قرآن
۱۰۲	آسان یا دشوار بودن فهم قرآن
۱۰۴	انحصاری بودن معرفت معصومان از قرآن و دلایل آن
۱۱۱	مراتب معرفت درونی
۱۱۳	عدم یکسانی معرفتها و ملاک معرفت برتر
۱۱۵	مبانی و معرفت قرآن
۱۱۶	نتیجه
۱۱۷	کتابشناسی

روش تفسیر عرفانی با تکیه بر آثار امام خمینی

۱۱۹	چکیده
۱۲۰	۱- مقدمه
۱۲۰	۲- تفسیر عرفانی و پیشینه آن
۱۲۲	۳- تفسیر عرفانی از دیدگاه امام خمینی
۱۲۴	۴- تفاوت تفسیر عرفانی با تفسیر به رای

۱۲۶	۵- تفسیر عرفانی سوره حمد
۱۳۱	۶- نتیجه
۱۳۳	منابع

تأملی در آفاق اعجاز قرآن

۱۳۵	چکیده
۱۳۶	مقدمه
۱۳۷	معناشناسی معجزه
۱۳۹	قرآن، معجزه همه عصرها
۱۴۰	مبارزه طلبی و تحدی قرآن
۱۴۲	آفاق اعجاز قرآن
۱۵۸	منابع

تأملی در روایات جواز تبدیل کلمات قرآن کریم

۱۶۱	چکیده
۱۶۲	طرح مساله
۱۶۳	روایات جواز تبدیل کلمات قرآن با یکدیگر
۱۷۵	نتیجه
۱۷۶	کتابشناسی

فرهنگ قانونمداری در اندیشه‌های قرآنی امام خمینی (ره) و بررسی مستندات آن

۱۷۷	چکیده
۱۷۸	مقدمه
۱۷۹	۱- قرآن بهترین کتاب قانون
۱۸۱	۲- ضرورت پابندی به قوانین قرآن
۱۸۱	۳- سیادت مسلمانان در پناه عمل به قرآن
۱۸۲	۴- تخلف از قانون به علت عدم تزکیه انسان ها
۱۸۳	۵- اختلاف و شکست در سایه بی نظمی و بی قانونی
۱۸۵	۶- نظم و رعایت قانون، سبب اتحاد و همبستگی
۱۸۶	۷- یادآوری قانون، برخاسته از ضرورت امر به معروف و نهی از منکر

۱۸۷	۸- کمال و تعالی در سایه عمل به قانون اسلامی
۱۸۷	۹- ضرورت اجرای قانون، در گستره عام
۱۸۸	۱۰- حرمت تخلف از قانون
۱۹۰	نتیجه
۱۹۱	منابع

نقد آرای محمد حسین ذهبی در معرفی «مجمع البیان»

۱۹۳	چکیده
۱۹۴	اهمیت کتاب التفسیر و المفسرون
۱۹۵	ضعفها و لغزشهای ذهبی در کتاب التفسیر و المفسرون
۲۰۲	نقد آرای ذهبی در معرفی مجمع البیان
۲۲۱	کتابنامه

فهرست اهتمام به قرآن و حدیث

۲۲۵	۱. زکریا بن آدم بن عبد الله اشعری قمی
۲۲۶	۲. علی بن ابراهیم قمی
۲۲۷	۳. شیخ صدوق قمی
۲۲۷	۴. سعد بن عبدالله قمی
۲۲۸	۵. محمد بن جعفر مودب قمی
۲۲۸	۶. محمد بن حسن صفار قمی
۲۲۹	۷. محمد بن یحیی عطار قمی
۲۲۹	۸. احمد بن محمد بن خالد برقی قمی
۲۳۰	۹. احمد بن محمد بن عیسی قمی
۲۳۰	۱۰. محمد بن حسن بن ولید قمی
۲۳۱	۱۱. احمد بن اسحاق (ابوعلی قمی)
۲۳۱	۱۲. احمد بن ادریس قمی
۲۳۲	۱۳. ابراهیم بن هاشم ابو اسحاق قمی
۲۳۲	۱۴. محمد بن رضا قمی
۲۳۳	۱۵. جعفر بن سلیمان قمی
۲۳۴	۱۶. ملا محمد طاهر قمی

۲۳۴	۱۷. میرزای قمی
۲۳۴	۱۸. شیخ عباس قمی (متوفای ۱۳۵۹ هـ.ق)

معارف شیعی و نقش نخستین امامان شیعه (علیهم السلام) در تدوین آنها

۲۳۷	چکیده
۲۳۸	مقدمه
۲۳۹	دوران امام علی (علیه السلام)
۲۴۸	دوران امام حسن (علیه السلام)
۲۴۹	دوران امام حسین (علیه السلام)
۲۵۰	دوران امام سجاد (علیه السلام)
۲۵۴	نتیجه
۲۵۵	منابع

روشهای استفاده از قرآن در پاسخگویی به مسائل جامعه معاصر

۲۵۷	چکیده
۲۵۸	جامعیت قرآن کریم در پاسخگویی به مسائل جامعه معاصر
۲۶۱	اهم مسائل جامعه معاصر
۲۶۲	تعدد مخاطبان قرآن و تفاوت روش فهم آنها
۲۶۵	رابطه طولی حجیت قرآن و سنت و تاثیر آن در حل مسائل جامعه
۲۶۷	روشهای حل مسائل جامعه معاصر با استعانت از قرآن
۲۷۸	نتیجه
۲۸۰	منابع

ذهبی و تفاسیر امامیه

۲۸۳	چکیده
۲۸۴	ذهبی کیست؟
۲۸۵	اهمیت کتاب التفسیر و المفسرون ذهبی و ویژگی های آن
۲۸۶	بررسی لغزش های ذهبی درباره تفاسیر و روایات تفسیری امامیه
۳۰۰	منابع

روش تفسیری امام خمینی (رحمه الله) و تأثیر آن در گسترش تفسیر عرفانی شیعه

۳۰۳	چکیده
۳۰۴	مقدمه
۳۰۴	تعریف تفسیر
۳۰۵	روش های تفسیری و زمینه های شکل گیری تفاسیر عرفانی
۳۰۶	چستی تفاسیر عرفانی
۳۰۷	روش تفسیری امام خمینی و تأثیر آن بر تفاسیر عرفانی شیعه
۳۱۱	نکات عرفانی سوره حمد
۳۱۷	گستره تفاسیر عرفانی و تمایز آن با تفسیر به رأی
۳۱۹	تفاسیر عرفانی و مقاصد نزول در قرآن
۳۲۰	نتیجه
۳۲۱	منابع

بررسی نظریه کلامی فخر رازی و علامه طباطبایی درباره رؤیت خدا

۳۲۳	چکیده
۳۲۴	مقدمه
۳۲۶	دیدگاه دیگر مفسران و متکلمان امامیه
۳۲۷	دیدگاه فخر رازی در تفسیر آیه «لَا تَدْرِكُهُ الْاَبْصَارُ» و بررسی آن
۳۳۰	عموم نفی یا نفی عموم
۳۳۱	بررسی کلامی آیه: «وَهُوَ يُدْرِكُ الْاَبْصَارَ»
۳۳۲	بررسی روایات جواز رؤیت در روز قیامت
۳۳۵	نتیجه
۳۳۶	منابع

بررسی آیه علم الكتاب

۳۳۷	اهمیت و پیشینه
۳۳۹	تفسیر آیه و دیدگاه مفسران فریقین
۳۴۰	مفهوم شناسی «الكتاب»
۳۴۳	شان نزول آیه و بررسی روایات
۳۴۶	کامل ترین تفسیر آیه «علم الكتاب»

منابع.....	۳۴۸
------------	-----

نقد و بررسی ترجمه‌ناپذیری قرآن

چکیده.....	۳۵۱
ترجمه و تفاوت آن با تفسیر.....	۳۵۳
شروط ترجمه.....	۳۵۴
ضرورت ترجمه قرآن.....	۳۵۵
بررسی آرای رشید رضا در خصوص ترجمه قرآن.....	۳۵۶
نتیجه.....	۳۷۲
منابع.....	۳۷۴

اعجاز قرآن از نگاه ریچارد سی مارتین و نقد و بررسی آن

چکیده.....	۳۷۷
مقدمه.....	۳۷۸
زندگی نامه ریچارد سی مارتین.....	۳۷۹
ترجمه گزیده ای از مقاله اعجاز قرآن.....	۳۷۹
نقد و بررسی دیدگاه ریچارد سی در اعجاز قرآن.....	۳۸۲
منابع.....	۳۹۵

کرامت انسانی و مبانی قرآنی آن از نگاه امام خمینی

چکیده.....	۳۹۷
اهمیت کرامت انسان.....	۳۹۸
کرامت انسانی در اندیشه‌های قرآنی حضرت امام خمینی.....	۳۹۹
اهم مبانی کرامت انسانی در اندیشه‌های قرآنی امام خمینی.....	۴۰۰
نتیجه.....	۴۲۹

نقد دیدگاه سیاستین گانتر درخصوص «النبی الایمی» از منظر مفسران معاصر شیعه

چکیده.....	۴۳۱
۱. طرح مسئله.....	۴۳۳

۴۳۴		۲. آسیب شناسی پژوهش های قرآنی مستشرقان
۴۳۸		۳. بررسی دیدگاه های سباستین گاتر
۴۵۷		۴. نتایج
۴۵۹		کتاب شناسی

آفاق اعجاز قرآن از منظر علامه بلاغی

۴۶۳		چکیده
۴۶۵		علامه بلاغی و نوآوری او در خصوص قرآن
۴۶۶		تعریف معجزه از نظر علامه بلاغی و بیان ضرورت آن
۴۶۹		حکمت تنوع معجزات از منظر علامه بلاغی
۴۷۰		حکمت تعدد وجوه اعجاز قرآن و امتیازات آن از منظر علامه بلاغی
۴۷۲		وجوه اعجاز قرآن از نظر علامه بلاغی
۴۸۳		منابع

تحلیل دیدگاه آیت الله مرفی در خصوص روایت سبعة احرف

۴۸۵		چکیده
۴۸۶		ضرورت پژوهش در حدیث سبعة احرف از منظر آیت الله مرفی
۴۸۸		روایت سبعة احرف از منظر آیت الله معرفت و تحلیل آن ها
۵۰۴		نتیجه

بررسی انتساب کتاب روضه «الكافی» بر کلینی

۵۰۵		چکیده
۵۰۶		شخصیت کلینی
۵۰۸		خاستگاه کلینی
۵۱۰		مشایخ و راویان کلینی
۵۱۰		منزلت کتاب «الكافی»
۵۱۱		روضه «الكافی» و تردید ملاخلیل قزوینی، در انتساب آن به کلینی
۵۱۱		شخصیت ملاخلیل قزوینی
۵۱۲		انفرادات ملاخلیل قزوینی
۵۱۳		بررسی تردید ملاخلیل، در انتساب «روضه» به کلینی

۵۱۴	ادله صحت انتساب «روضة» به کلینی
۵۲۱	بررسی مستندات ملا خلیل قزوینی
۵۲۵	وجود روایات ضعیف در روضه
۵۲۷	منابع

بررسی تطبیقی دو کتاب التفسیر و المفسرون استاد معرفت و ذهبی

۵۲۹	چکیده
۵۳۰	ذهبی و کتاب التفسیر و المفسرون
۵۳۲	آیت الله معرفت و کتاب التفسیر و المفسرون فی ثوبه القشيب
۵۳۳	ویژگی های کتاب التفسیر و المفسرون فی ثوبه القشيب
۵۳۶	لفزش های ذهبی از نظر آیت الله معرفت
۵۵۹	نتیجه

بررسی علمی روایات تحریف نما در کتاب کافی

۵۶۱	چکیده
۵۶۳	مقدمه
۵۶۵	پیشینه پژوهش
۵۶۷	تحریف چیست و محل نزاع کجاست؟
۵۶۷	تحریف در اصطلاح
۵۶۹	شخصیت علمی کلینی
۵۷۰	کلینی و اتهام تحریف
۵۷۲	روایات ادعا شده دال بر تحریف در کتاب کافی و تحلیل و دسته بندی آنها
۵۹۰	نتیجه گیری
۵۹۲	منابع

اهم مبانی تفسیر قرآن از منظر مفسران شیعه

۵۹۷	چکیده
۵۹۸	مقدمه
۶۰۱	۱. قدسی بودن قرآن
۶۰۵	۲. امکان تفسیر و قلمرو آن

۶۰۶.....	اختصاص تفسیر به معصومان (علیهم السلام)
۶۱۰.....	۳. ساختار چندمعنایی قرآن
۶۱۵.....	۴. زبان قرآن
۶۲۱.....	۵. انسجام و پیوستگی آیات قرآن
۶۲۵.....	منابع

تأملی در نظریه 'تطور امامت در اندیشه شیعی'

۶۲۹.....	چکیده
۶۳۰.....	طرح مسأله
۶۳۱.....	ارزیابی نظریه
۶۴۶.....	نتیجه
۶۴۷.....	کتابنامه

زول فآن؛ لفظی یا معنوی

۶۴۹.....	چکیده
۶۵۰.....	مقدمه
۶۵۱.....	نقد نظریه بسط تجربه نبوی در سایه آیات
۶۸۱.....	نتیجه
۶۸۲.....	منابع

بررسی تنوع حدیث با تأکید بر دیدگاه علامه سبزواری (ره)

۶۸۵.....	تنوع حدیث و علامه سبزواری
۶۸۷.....	اهمیت بحث خبر واحد
۶۸۸.....	خبر واحد در قلمرو فقه
۶۸۹.....	جایگاه کتب اربعه از دیدگاه علامه سبزواری
۶۹۰.....	مبنا و گستره اعتبار خبر واحد
۶۹۱.....	جایگاه تنوع حدیث در اعتبار سنجی خبر واحد از نظر علامه سبزواری
۶۹۴.....	جمع‌بندی

مقدمه

خدا را سپاسگذارم که تاجت تالیف ده‌ها مقاله در مجلات علمی داشته‌ام که هر کدام در زمان نشر خود به نظر می‌رسید از مهمترین مباحث و مسائل حوزه مطالعات قرآن و حدیث بوده‌اند و اکنون سی مورد از آنها را با اندکی بازنگری، در یک مجموعه مجزا، گرد هم می‌آورم تا ماندگاری آنها بیشتر شود و بهین استفاده دانش پژوهان از آنها روان تر گردد.

جمع و گردآوری مقالات برگزیده بر اساس سیر تاریخی نشر آنها می‌باشد که برخی در تکمیل دیگر است و برخی از آنها پس از نشر مفصل شده و تبدیل به کتابی مستقل گردیده است و اکنون در برخی از محافل علمی، متن درسی برای طلاب محترم و دانشجویان عزیز می‌باشد.

تعداد بیشتر مقالات یاد شده در حوزه قرآن پژوهی و بخشی هم در حوزه حدیث پژوهی و معارف دینی است؛ در تهیه تعدادی از مقالات از محققان محترمی نیز کمک گرفته‌ام که نام آنها در پاورقی صفحه نخست آن مقاله آمده است و همین جا، سپاس خویش را از کوشش آنها اعلام می‌دارم.

امید است نشر آنها، زمینه تحقیق بیشتری را برای قرآن پژوهان و حدیث پژوهان فراهم آورد و ذخیره ای برای آخرت مولفان باشد؛ در ضمن از سردبیران و مدیر مسئولان مجلاتی که مقالات یاد شده، نخست در نشریه آنها منتشر شده، تشکر ویژه دارم و کوشش آنها را سپاس گذارم؛ در ضمن، در پاورقی هر مقاله، به محل نشر نخست آنها اشاره شده است.

در پایان از کوشش دختر گرامیم، خانم مریم سادات مودب، دانشجوی رشته علوم قرآن و حدیث دانشگاه قم که مرا در بازنگری و تصحیح عبارات، یاری فراوان کرد، صمیمانه متشکرم.

سید رضا مودب، استاد دانشگاه قم

زمستان ۹۱

www.ketab.ir